

Вчитель української мови та літератури КНВК № 35 «Імпульс» Воленцак Ольга Володимирівна

Тема. Бесіда про позакласне читання. «І втішилися гаї-діброви: «Христос Воскрес!»(Великодня поезія та оповідання Богдана Лепкого)

Мета: ознайомити учнів з творами Богдана Лепкого, присвяченими світлому дню Воскресіння Ісуса Христа - Великодню, узагальнити їхні знання про звичаї, обряди, традиції українців, пов'язані з цим святом; розвивати почуття любові до художнього слова, поваги до народних обрядів; виховувати національну гордість, потребу жити за християнськими законами моралі.

Обладнання: фотографії церкви у с. Поручин Бережанського р-ну; ікона „Воскресіння Ісуса Христа "; ілюстрації до творів Богдана Лепкого; портрети Б.Лепкого, його батьків; тексти творів «Казка мого життя», «Цвіт споминів»; презентація «Великодні мотиви у творчості Богдана Лепкого», писанки.

Тип уроку: урок-дослідження з елементами інсценізації

Епіграф: «...Згадки з моїх діточих літ. Ах, як ви дорогі мені!»(Б.Лепкий)

Хід уроку

I.Етап орієнтування

1.Евристична бесіда

-З яких кольором асоціюється у вас слово «Великдень»?

-Якого свята весняного періоду чекаєте найбільше?

-З чим пов'язується у вас слово Великдень "

2.Слово вчителя. Вивчаючи українську літературу у 7-му класі, ми вже ознайомились з біографією та окремими творами Б. Лепкого. Які релігійні свята любив малий Богданко найбільше? З ким і де їх святкував ?

II. Етап формулювання мети

Наші очікування

Учні заповнюють «Картку очікувань»:

«Я хочу...», «Я можу...», «Буду сьогодні...».

Кожен учень має можливість протягом уроку за змістовні та правильні відповіді отримати бал високого рівня, так що збираємо у свій кошечок писанки, саме вони допоможуть визначити, хто був найактивнішим на уроці.

Незакінчене речення . Твори Богдана Лепкого вчать нас... (записуємо на дошці)

Щоб мати змогу продовжити речення, про що будемо говорити сьогодні на уроці?

(Учні записують тему уроку, формулюють мету)

-Як ви розумієте слова Б.Лепкого «...Згадки з моїх діточих літ. Ах, як ви дорогі мені!»?

-Чи можна їх пов'язати з темою уроку?

Слайд 1

III. Етап проектування

Визначення учнями очікуваних результатів. Складання(усно) орієнтовного плану роботи на уроці.

IV. Етап реалізації мети

-Що ви знаєте про Великодні свята ?

Повідомлення учнів

Великдень -день воскресіння Ісуса Христа, одне з найбільших свят християн. Найголовніші дні тижня перед Паскою - Чистий Четвер і Страсна П'ятниця . У ніч з суботи на неділю в церкві відбувається святкова служба. Святять паску, писанки, різні страви і речі. Свято триває три дні.

Символом Великодня є писанки . Після того, як писанки разом із великодньою паскою освятять у церкві, їх дарують родичам і знайомим зі словами: «Христос Воскрес !» У відповідь кажуть: « Воістину Воскрес!» і щиро дякують. Дарувати писанку — означає бажати щастя, здоров'я, добра.

Багато прислів'їв і приказок присвячено темі «Великдень»: За тиждень-Великдень. Недалечко червоне яєчко. Красна ріка берегами, а Великдень - пирогами. Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля.

Існують народні повір'я : Коли печуть паску, не можна, щоб у хаті був хтось чужий. У свята забороняється працювати - це вважається гріхом.

Відгадайте загадки.

Що святіше за хліб ? (Паска) У фарбах катаєся, до церкви збираєся. (Крашанка)

В одній бочці два тіста, а не змішуються. (Яйце)

Слайд 2

Прислів'я та повір'я українців на Великодню тематику

- Існують народні повір'я : Коли печуть паску, не можна, щоб у хаті був хтось чужий.
- У свята забороняється працювати - це вважається гріхом.
- Прислів'я і приказки, присвячені темі «Великдень»:
 - За тиждень-Великдень.
 - Недалечко червоне яєчко.
 - Красна ріка берегами, а Великдень - пирогами.
 - Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля.

Аналіз поезії Богдана Лепкого « На Великдень»

Вже по Всеношній, вже по Службі Божій ,
Виходять люди з церкви і кругом
Живим, неплетеним вінком
Стають на цвинтарі, веселі, гожі.
Жінки, як мальви, а дівки, як рожі.
Стоять поважно над своїм добром
І ждуть , аж вийде панотець з хрестом
І посвятить їм тії дари Божі.
Спішіться , отче ! Рік цілий чекали
Вони на теє превелике свято .
Орали, сіяли, косили, копали .
Так сорок днів щось постили завзято,
І знову цілий рік прийдеться ждати .
Ніж надійде таке велике свято .
„Христос Воскрес!" — дяки співають,
Панотець кропить, над село
Весняне сонце підійшло,

І квіти пахнуть, дзвони грають.
Щасливі ті, що паску мають !..
Газдині в біле полотно
Склали посвячене добро,
Мужам завдали і манджають.
Між ними підросток-хлопчина
Насилу двигає свячене,
Аж ллється піт і гнеться спина .
Та занесе...Він ще дитина...
Торік покійні несли тато...
Тепер на нього черга, нене!

Словникова робота

Всеношна - святкова Служба Божа ;

цвинтар – кладовище;

панотець - священик;

газдині — господині;

манджають - ідуть .

Повторне прочитання тексту поезії учнями .Робота в групах(Клас ділимо на 4 групи)

1. Визначити тему та ідею твору.
2. Яким уявляєте ліричного героя ?
3. Назвати художні засоби, наявні у творі.
4. Які звертання використано у творі, підібрати до них синоніми (для слабших учнів).

Словесна баталія

Чи варто було авторові у творі, що створює такий піднесений, святковий настрій, згадувати про хлопчика-сироту ?

Робота над змістом оповідання Б.Лепкого «Великодній ранок» («Казка мого життя»). (Із змістом твору діти ознайомились вдома)

1.Візуалізація (учні слухають із заплющеними очима початок твору в прочитанні вчителя)

Дзвони від страстей висіли на дзвіниці без шнурів. Відпочивали. Аж тепер знову чистими голосами відізвалися. Цілому світові радісну вість подали, що Христос Воскрес! "І втішилися гаї-дїброви: «Христос Воскрес!» І зашуміли зеленим шумом дерева в лісі і грушка при стрісі : « Христос Воскрес !» І здивувались серни в лісі і птах на горісі : «Христос Воскрес !» Риби гуляють, бо й вони вже знають: «Христос Воскрес !» Бо й вони вже знають , чого дзвони грають : «Христос Воскрес !»

Кіносеанс закінчено.

-Дайте назву фільму, який візуально бачили.

-Який настрої він навіює ?

Порівняльна характеристика поезії «На Великдень» та оповідання «Великодній ранок»

-Що поєднує ці два твори ?

-Порівняйте речення з творів, в яких говориться про хлопчика (учні самостійно їх знаходять і зачитують): а) Між ними підросток-хлопчина насилу двигає свячене, Аж ллється піт і гнеться спина... б) І несе хлопчина невеличкий, літ, може, 12, несе, аж під ним ноги тріщать, бо нецята важкі.

-Що нового про звичаї нашого народу ви дізналися ?

(Чоловік має свячене з-під церкви до самої хати нести; люди ділилися свяченим яйцем, одночасно бажаючи всяких гараздів, дівчата вдягали вишивані сорочки та запаски...)

-З якою метою використовується у творах форма множини ?

(Тато увійшли, утомлені, але веселі, молоді такі, гарні, хвалять; мама кажуть, беруть, ведуть, відповідають...)

-Чи можна сказати, що Лепкому дуже дорогі ці дитячі спогади про Великдень у родинному колі?

Узагальнення матеріалу вчителем. Події, зображені у творах, носять автобіографічний характер. **Теорія літератури. Автобіографічний твір.**

Автор знайомить нас із звичаєм святкування Великодня у Поручині, селі, що за 20 км від Бережан, де його батько був священиком.

Поезію «Великдень» розпочинає рядками опису старої церкви :

Ще й нині бачу церковцю стару...
З дубових брусів, наче на картині.
Доріжка в 'ється під гору.
Село лежить в долині.
А наприкінці твору читаємо:
Не знаю , чи ще церковця та
Стоїть , чи гагілок співають...

Слайд 3

Великдень у селі Поручин

Ще й нині бачу
церковцю стару...
З дубових брусів, наче
на картині.
Доріжка в'ється під гору.
Село лежить в долині.

(Учні розглядають фотографії церкви, церковних дзвонів . Учитель ділиться спогадами свого дитинства, бо с.Поручин, про яке говорить Лепкий у творі , їй рідне й дороге : у ньому промайнуло і її дитинство)

4. Ознайомлення із змістом вірша «Під церквою на Великдень»

Дівочий жвавий хоровід

Живим вінком круг церкви в 'ється .

А на колоді сивий дід

Сидить і дивиться, й сміється.

«Отут колись, - думає дід , -

Мої онуки і правнуки
У гагілковий хоровід
Підуть , побравишся за руки .
Га, що робить! Літа біжать,
Та хоч піду на могилки,
То й там до мене долетять
Веселі наші гагілки ".
Дівочий жвавий хоровід
Живим вінком круг церкви в 'ється.
А на колоді сивий дід
Сидить і дивиться й сміється :
«Гей, молодосте золота!
Минула ти ! Цить, серце, цить!»
І старість молоді літа
З глибин душі благословить .

Читання тексту вірша учнями. Робота над змістом

-З якою метою, на вашу думку, у вірші повторюються рядки:

Дівочий жвавий хоровід...

-Чому використано порівняння «живим вінком...» ,в якому значенні :

а) дівчата, як квіти ; б) барвисті вишиті сорочки ; в)виводячи гаївки,
утворюють коло ?

Теорія літератури. Порівняння

- Чи сумує сивий дід за молодими роками ? (зачитати рядки)

Висновок. (Не боїться смерті, не боїться піти на могилки, бо впевнений, що онуки і правнуки продовжать родовід і збережуть звичаї).

-Чи відчувається зв'язок поколінь, у яких рядках?

(І старість молоді літа З глибин душі благословить)

Підібрати синонім до слова « гагілки» .

Визначити риму і римування у вірші.

Інсценізація уривків оповідання Б.Лепкого «Гаївки»

Слова автора

По свяченім - під церкву, на гаївки .

Кладкою через потік , подвір 'ям Яцка Коханого в садок, а садком під гору до дзвіниці. Кругом церкви дівочий хоровод. Побралися за руки, живим вінком церкву оперізують. По зеленій мураві чорні та жовті чобітки мигтять. То повагом ідуть, то підстрибують, як сарни .

Дівчата (співають):

Пішли тії пани в кути .

Що носили на нас пруги ,

Пішли тії пани спати ,

Що казали нас кувати .

Дівчина 1. – Зайчика, зайчика.

Дівчина 2. - Ні, Зельмана .

Дівчата інші. — Воротаря .

Дівчина 1. - Зайчика .

(Зробили коло невелике, посередині «зайчик». Коло розхитується вправо-вліво, вправо-вліво,співають) :

Зайчику,зайчику.

Та сивесенький соколе,

Та милесенький голубе,

Ані куди зайчику перескочити,

Ані куди зайчику перейти .

(Дівчина кидається в різні сторони, хоче з колеса вийти, та її не пускають.

Тоді стає посередині, береться руками за підбоки і відповідає):

Скоком-боком перевернуся,

Гребінчиком розчешуся,

Та візьмуся за пілядоньки .

Пошукаю си челядоньки.

(Співаючи. показує, як-то вона скоком-боком перевернеться, як розчешеться гребінчиком і як пошукає собі товаришки,вхопила за руку одну з дівчат)

- ТИ !!! (І вже інша стає посередині)

Дівчата співають гаївку:

Через попові лози

Скакали бігцем кози ,

То вгору, то в долину,

То в ружу, то в калину.

Ми кривого танцю йдемо ,

Кінця йому не знайдемо .

То вгору, то в долину,

То в ружу . то в калину .

- Ой, дівчата, віл, тікайте, віл !

(Кільканадцять парубків, зчепившись за руки з головами вниз, як віл, що бити хоче, наближаються до дівчат. Дівчата врозтіч, хлопці доганяють і пустити не хочуть)

Дівчина 1. - Пусти , бо вкушу.

Дівчина 2. - Пусти, дам писанку найгарнішу. Не віриш ? За пазухою маю. Пусти, бо роздавиш. Вона не варена.

V. Етап оцінювання та корекції

«Мікрофон»

- Як би ви продовжили речення, частину якого записали на початку уроку :

Твори Б.Лепкого про Великдень вчать нас...

Сьогодні на уроці :

- я дізнався про...
- зацікавився...
- мені найбільше сподобалося...
- запам'яталось...

«Мозкова атака»

На основі опрацьованих творів Б.Лепкого зробіть висновок:

- Чому авторові такі дорогі спогади дитинства ?
- Тому що...

Вчуся робити висновок

- Сьогодні на уроці
- мені вдалося....,
- я зміг..., не залишився
- байдужим...,
- зацікавився...,
- зрозумів...

Візьму з собою у життя...

Твори Богдана Лепкого вчать нас...

любити рідний край, вивчати звичаї, традиції; виховують «» національну гордість, потребу жити за християнськими законами моралі; розвивають почуття любові до художнього слова...

Гра «Великодні символи»

-Які слова ,що символізують Великдень , згадувались сьогодні на уроці.

Утворіть Великодню квітку, де кожна пелюстка - окремий символ. Визначте, з яким кольором він у вас асоціюється (церква, дзвони, писанка, гаївка, паска, свічечка...)

Слайд 5

Визначаємо найактивніших учнів уроку за отриманими писанками, виставляємо оцінки.

VI. Домашнє завдання

Намалювати малюнок на тему «Великдень», записати гаївку.

Слайд 6

Великодні мотиви в експозиціях Лепківського музею в м.Бережани

